

The Effect of Government Expenditure on Private Consumption

Thitiya Nakgray^{1*} and Kanokwan Chancharoenchai²

¹ *Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

² *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: thitiya.nak@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed to study the effect of the total government expenditure on private consumption expenditure. This study used time series data from the first quarter of 2009 to the last quarter of 2022, a total of 56 observations, collected from Office of the National Economics and Social Development Council and Bank of Thailand and Ministry of Commerce. The cointegrating test by method of Johansen and Juselius was used for long-run relationship test of variables. The Error Correction Model was applied to measure short-run adjustment toward long-run equilibrium. This study found that the total government expenditure and consumer price index were positively correlated with the private consumption. On the other hand, the average wage, policy rate and economic condition variable shown negative effect. Moreover, the private consumption's short-run adjustment decreased at 9 percent per quarter. Therefore, the government sector should stimulate the private consumption by increasing in the government expenditure and other factors, including reduction of the policy rate from the central bank.

Keywords: Government Expenditure, Private Consumption, Long Term Equilibrium Relationship, Short Term Equilibrium Relationship

ผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชน

ฐิตียา นาคกราย^{1*} และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thitiya.nak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐในภาพรวมต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลา รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 รวมทั้งหมด 56 ไตรมาส ตัวแปรที่นำมาทำการศึกษประกอบด้วย รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน รายจ่ายภาครัฐ ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ โดยทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธีการของ Johansen and Juselius และทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้นโดยใช้ Error Correction Model (ECM) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน คือ เมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันด้วย ส่วนตัวแปรค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม คือ เมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม และการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น พบว่า รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนมีการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวลดลงร้อยละ 9 ในไตรมาสถัดไป ดังนั้น นอกจากรายจ่ายภาครัฐแล้ว รัฐบาลควรกระตุ้นรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนผ่านปัจจัยอื่นด้วย รวมทั้งการปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายโดยธนาคารกลาง

คำสำคัญ: รายจ่ายภาครัฐ, รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

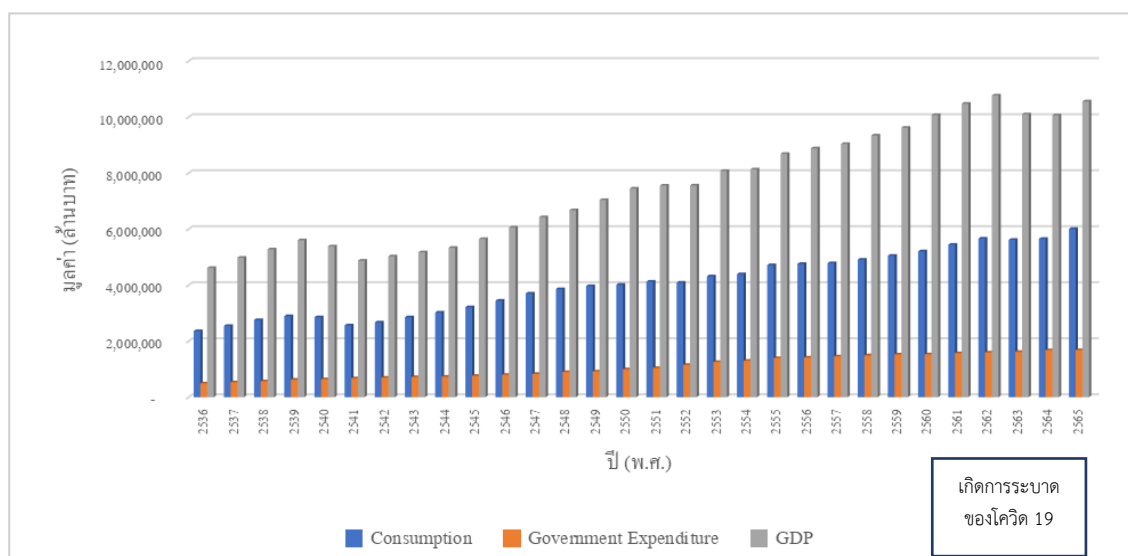
บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดียิ่งขึ้น รัฐบาลต้องมีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด รัฐบาลมีหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้แต่ละภาคส่วนมีความสมดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 75 วรรคแรก ได้ระบุว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจที่ต้องจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

การดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาล ปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ตามแนวคิดของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ได้ให้ความสำคัญกับภาครัฐบาลในการแทรกแซงเศรษฐกิจเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (เอื้อมพร พิชัยสนธิ์, 2557) เช่น ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไปหรือเกิดเงินเฟ้อ จะมีการดำเนินนโยบายการคลังแบบหดตัว รัฐบาลลดรายจ่ายลงเพื่อเป็นการลดอุปสงค์มวลรวมลง หรือในช่วงที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัว รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อให้อุปสงค์มวลรวมเพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งหาก

การดำเนินนโยบายการคลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายของรัฐบาลนั้นจะส่งผลกระทบต่อการบริโภคภาคเอกชนได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบและต่อเนื่องไปยังผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

โดยเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตการณ์การเงินหรือวิกฤตต้มยำกุ้ง และในปี พ.ศ. 2551 วิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การบริโภคของภาคเอกชนหดตัวลง รัฐบาลได้แทรกแซงระบบเศรษฐกิจโดยการดำเนินนโยบายแบบขาดดุลการคลัง เพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐ มีการกู้ยืมเงิน อัดฉีดเข้าสู่เศรษฐกิจและลดการจัดเก็บภาษี เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ จนทำให้เศรษฐกิจไทยกลับมาขยายตัวอีกครั้ง และในปี พ.ศ. 2562 เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง มีมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การจ้างงานลดลง การตกงานเพิ่มมากขึ้น การบริโภคภาคเอกชนลดลง เนื่องจากมีความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลได้ออกมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน รวมทั้งเร่งการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เพื่อลดการสูญเสียและให้สถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

ภาพที่ 1 มูลค่าการบริโภคภาคเอกชนและรายจ่ายภาครัฐเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปีฐาน พ.ศ. 2545
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉะนั้น การใช้จ่ายของรัฐบาลจึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าการใช้จ่ายของรัฐบาลนั้นเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือเป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการบริโภคของภาคเอกชน ซึ่งปี พ.ศ. 2533 - 2564 มีสัดส่วนมากที่สุด ในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 48- 56 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดแนวทางในการใช้จ่ายของภาครัฐ เพื่อรักษาและกระตุ้นเศรษฐกิจและสวัสดิการด้านสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐในภาพรวมและปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบบอนุกรมเวลา (Time Series Data) รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 รวมทั้งหมด 56 ไตรมาส ได้แก่ ตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) รวบรวมจากรายงานภาวะเศรษฐกิจของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) และอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) รวบรวมจากสถิติและข้อมูลเผยแพร่ของธนาคารแห่งประเทศไทย และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) รวบรวมจากฐานข้อมูลดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และมีการกำหนดตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) ซึ่งหมายถึงภาวะเศรษฐกิจจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงระยะเวลาที่ประชาชนมีการป้องกันโรคด้วยการใส่หน้ากาก ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจมหภาค ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นอนุกรมเวลา (Time Series Data) ซึ่งจำนวนไม่น้อยเป็นข้อมูลที่มีลักษณะไม่นิ่ง (Nonstationary) จึงต้องพิจารณาตัวแปรในแบบจำลองที่ไว้ว่าเป็นข้อมูลที่มีความนิ่ง (Stationary) หากตัวแปรที่ใส่ในแบบจำลองเป็นตัวแปรที่มีลักษณะไม่นิ่ง (Nonstationary) จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious) ทำให้ผลการทดสอบที่ได้ขาดความน่าเชื่อถือ จึงต้องมีการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller (ADF) Test จากข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จากนั้นจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาว (Cointegration) ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีการกำหนดตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงภาวะเศรษฐกิจในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โรคโควิด 19) โดยค่าเท่ากับ 1 แทน ภาวะเศรษฐกิจภายหลังจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงระยะเวลาที่ประชาชนมีการป้องกันโรคด้วยการใส่หน้ากาก คือ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา และค่าเท่ากับ 0 แทน ภาวะเศรษฐกิจก่อนมีการระบาดของโรคโควิด 19 คือ ก่อนไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 แล้วทำการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น (Error Correction Model : ECM) เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากระยะสั้นเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาลักษณะของรายจ่ายภาครัฐต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณในการศึกษาโดยการนำข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) มาทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา ศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นและระยะยาวของสมการรายจ่ายภาครัฐทั้งหมด สามารถแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ด้วยวิธี Unit Root

เนื่องจากข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าตัวแปรในแบบจำลองมีลักษณะเป็นข้อมูลที่มีความนิ่ง (Stationary) หรือไม่ จึงต้องมีการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller (ADF) Test จากข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) รายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI)

โดยในการทดสอบสมมติฐานว่าตัวแปรที่ใช้มีคุณสมบัติ Stationary หรือไม่ จะพิจารณาค่า Augmented Dickey – Fuller (ADF) test statistic กับค่าวิกฤต (Test Critical Values) ซึ่งหากค่า ADF test statistic มากกว่า Test Critical Values แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) นั่นคือ ตัวแปรมีคุณสมบัติมีความนิ่ง ณ ระดับ (At Level) หรือ Integrated of Order 0 หรือ I(0) แต่หากค่า ADF test statistic น้อยกว่า Test Critical Values แสดงว่า ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) นั่นคือ ตัวแปรมีคุณสมบัติไม่มีความนิ่ง ณ ระดับ (Nonstationary) จึงต้องทำให้ข้อมูลของตัวแปรอยู่ในรูปผลต่าง (Difference) ก่อน แล้วจึงทำการทดสอบความนิ่งอีกครั้ง โดยหากตัวแปรที่อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (1st Difference) แล้วพบว่า ค่า ADF test statistic มากกว่า Test Critical Values แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) นั่นคือ ตัวแปรนั้นมีคุณสมบัติ Stationary จะเรียกตัวแปรว่า Integrated of Order 1 หรือ I(1) แต่หากตัวแปรที่อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1

ยังมีคุณสมบัติ Nonstationary จะต้องทำ Difference ในลำดับถัดไปจนกว่า ค่า ADF test statistic มากกว่า Test Critical Values นั่นคือ ตัวแปรที่ทำการศึกษาทำให้มีคุณสมบัติ Stationary ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษาจะต้องมีอันดับความสัมพันธ์ที่ระดับเดียวกัน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) โดยวิธี Full Information Maximum Likelihood ของ Johansen and Juselius เป็นการศึกษาค่าความสัมพันธ์กันในระยะยาวหรือไม่ ซึ่งเป็นการทดสอบ Cointegration ที่มีหลายตัวแปร มีวิธีการ ดังนี้

- 1) หาอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล (Order of Integration) ของตัวแปรทุกตัว
- 2) ทำการทดสอบหาความล่าช้า (Time - lag) ของตัวแปร ด้วยเกณฑ์ Akaike Information Criterion (AIC) หรือ Schwarz Information Criterion (SC) โดยหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกแบบจำลอง คือ เลือกแบบจำลองที่มีค่า AIC หรือ SC ที่น้อยที่สุด แต่ในกรณีที่หลักเกณฑ์ทั้งสองมีค่าไม่สอดคล้องกัน จะพิจารณาค่า SC เป็นหลัก โดย Ender (2004) แนะนำว่าค่า AIC เหมาะสมกับการประมาณค่าข้อมูลที่มีขนาดเล็ก ส่วนค่า SC เหมาะสมกับการประมาณค่าข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้น ในการวิจัยนี้พิจารณาเลือกความล่าช้าที่เหมาะสมโดยใช้เกณฑ์ SC ในการตัดสินใจ

- 3) สร้างแบบจำลอง โดยใช้รูปแบบของ VAR Model ที่มีค่าคงที่และจำกัดแนวโน้มเวลาใน Cointegrating Vectors
- 4) หาค่า Cointegrating Vector โดยใช้ค่าสถิติทดสอบ 2 ค่า คือ ค่า Trace Test และค่า Maximal Eigenvalue Test แล้วเปรียบเทียบค่าสถิติที่คำนวณได้กับค่าวิกฤต

โดย หากค่าที่คำนวณได้มากกว่าค่าวิกฤต จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) คือ ทำการทดสอบไปจนกว่า จะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น (Error Correction Model : ECM)

กรณีที่ข้อมูลอนุกรมเวลามีคุณสมบัติเป็น Cointegration แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว แต่ในระยะสั้นอาจอยู่ในสภาพที่ไร้ดุลยภาพ ดังนั้น Error Correction Model (ECM) จึงเป็นแบบที่เชื่อมโยงค่าตัวแปรระหว่างระยะสั้นและระยะยาว (Chanchaoenchai, 2015) ภายใต้ข้อกำหนดที่ว่าดุลยภาพในระยะยาวต้องเกิดขึ้นจริง

โดยที่ค่าของตัวแปรตาม (Y_t) ในช่วงเวลาปัจจุบันนอกจากจะกำหนดโดยค่าของตัวแปรอิสระ (X) ในช่วงเวลาปัจจุบันแล้ว ยังถูกกำหนดด้วยค่าของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในช่วงเวลาก่อนหน้า การวัดค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ($\hat{\epsilon}_{t-1}$) เป็นค่าความเบี่ยงเบนจากดุลยภาพในช่วงเวลา t หรือเรียกว่า Error Correction (EC) โดยค่าของ EC จะบอกให้รู้ว่าตัวแปรตาม จะเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อการไร้ดุลยภาพอย่างไร และในแบบจำลอง ECM จะนำค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term : ϵ_t) ที่ได้จากสมการที่เป็น Cointegration มาเป็นตัวแปรอิสระหนึ่งในแบบจำลองเชิงพลวัต เพื่อเชื่อมโยงผลของการปรับตัวในระยะสั้นและระยะยาวในแบบจำลองเดียวกัน

การสร้างแบบจำลอง ECM มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ประมาณค่า Cointegration ด้วยวิธี OLS แล้วคำนวณหาค่า $\hat{\epsilon}_{t-1}$ โดยที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะต้องมีการทดสอบ Stationary และควรมีอันดับความสัมพันธ์ระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

ขั้นตอนที่สอง กำหนดแบบจำลอง ECM ที่ต้องการ แล้วทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี OLS โดยค่าสัมประสิทธิ์หน้า $\hat{\epsilon}_{t-1}$ จะต้องมีความ < 0 (Ender, 2004 และ ฌักทร์ ใจเอื้อ, 2559)

สามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบจำลอง ECM ได้ดังนี้

$$\Delta \text{CONS}_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^p \alpha_{2i} \Delta G_{t-i} + \sum_{i=1}^p \alpha_{3i} \Delta \text{WAG}_{t-i} + \sum_{i=1}^p \alpha_{4i} \Delta R_{t-i} + \sum_{i=1}^p \alpha_{5i} \Delta \text{CPI}_{t-i} + \alpha_{6i} \text{DUM}_{t-i} + \lambda \text{EC}_{t-1} + \epsilon_t$$

กำหนดให้

α_0	=	ค่าคงที่
$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \dots, \alpha_6$	=	ค่าสัมประสิทธิ์
ΔCONS_t	=	การบริโภคภาคเอกชนในปีที่ t
ΔG_{t-i}	=	รายจ่ายภาครัฐในปีที่ t-i
ΔWAG_{t-i}	=	ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยในปีที่ t-i
ΔR_{t-i}	=	อัตราดอกเบี้ยนโยบายในปีที่ t-i
ΔCPI_{t-i}	=	ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ในปีที่ t-i
DUM_{t-i}	=	ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ ในปีที่ t
λ	=	ค่าที่วัดระดับความเร็วในการปรับตัวเข้าสู่ภาวะดุลยภาพในระยะยาว (Speed of Adjustment)
EC_{t-1}	=	ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ($\hat{e}_{t-1}$)
ε_t	=	ค่าความคลาดเคลื่อนที่มีคุณสมบัติ White Noise
t	=	ช่วงเวลา ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 รวมทั้งหมด 56 ไตรมาส

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ตัวแปรที่นำมาศึกษาได้มาจากการตรวจสอบเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายภาครัฐและการบริโภคภาคเอกชน จึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายภาครัฐและการบริโภคภาคเอกชน คือ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) รายจ่ายของรัฐบาล จากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ เมื่อรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจ เกิดการผลิตและการจ้างงาน ทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงจากผลการศึกษาของหทัยชนก สวัสดิ์ดี (2549) Gerald Mwangi Gichohi (2017) และ Yang Chen และคณะ (2014) ซึ่งพบว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดการผลิตการจ้างงานเพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้ การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย

2) ค่าจ้างแรงงาน จากแนวคิดการบริโภคของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ เมื่อระดับรายได้ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น จะทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) และเกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) ที่พบว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงและรายได้ส่วนบุคคลสุทธิต่อหัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคภาคเอกชน

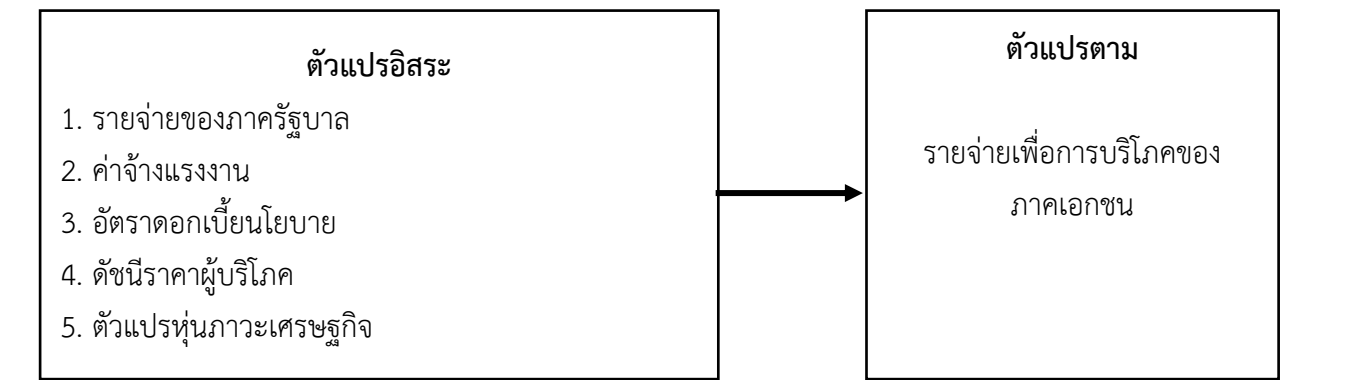
3) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย จากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก เมื่อผลตอบแทนจากการฝากเงินในรูปของอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น ประชาชนจะยอมสละการบริโภคในปัจจุบันเพื่อบริโภคในอนาคต ทำให้ประชาชนบริโภคได้น้อยลง รวมถึงผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) เกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) และรัศมี งามกิจการ (2551) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคภาคเอกชน

4) ดัชนีราคาผู้บริโภค จากผลการศึกษาของสุภาวดี พิษโรจน์ (2558) และรัศมี งามกิจการ (2551) ซึ่งพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคลดลง

5) ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาเนื่องจากเป็นตัวแปรที่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ซึ่งเป็นภาวะที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและการคาดคะเนถึงอนาคต ซึ่งมีความไม่แน่นอน ทำให้ประชาชนชะลอการบริโภคลง โดยกำหนดให้ค่าเท่ากับ 1 แทนภาวะเศรษฐกิจภายหลังจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงระยะเวลาที่ประชาชนมีการป้องกันโรคด้วยการใส่หน้ากาก คือ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1

ปี พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา และค่าเท่ากับ 0 แทนภาวะเศรษฐกิจก่อนมีการระบาดของโรคโควิด 19 คือ ก่อนไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2563

และตัวแปรตาม ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ด้วยวิธี Unit Root

การทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey – Fuller (ADF) Test จากข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปร รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) รายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) ด้วยรูปแบบสมการแบบมีจุดตัดแกนและแนวโน้ม (Trend and Intercept)

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล พบว่า ในการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ (At Level) รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) มีค่า ADF test statistic มากกว่าค่าวิกฤต จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) แสดงว่า ข้อมูลมีความนิ่ง ณ ระดับ (Stationary at Level) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนตัวแปรอื่นๆ มีค่า ADF test statistic น้อยกว่าค่าวิกฤต ทำให้ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ แสดงว่าข้อมูลไม่มีความนิ่ง (Nonstationary) ณ ระดับ จึงต้องทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) ต่อไป

โดยการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ผลต่างลำดับที่ 1 พบว่า ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ (G) ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนตัวแปรอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่า ตัวแปรมีความนิ่ง ณ ผลต่างลำดับที่ 1 (Stationary at First Difference) หรือ Integrated of Order 1

ดังนั้น เมื่อตัวแปรทั้งหมดมีความนิ่ง ณ ผลต่างลำดับที่ 1 ซึ่งมีความนิ่งของข้อมูลที่ระดับเดียวกัน จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวในขั้นตอนต่อไปได้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ และ ณ ผลต่างลำดับที่ 1

ตัวแปร	รูปแบบสมการ	ณ ระดับ		ณ ผลต่างลำดับที่ 1	
		ADF test statistic	ผลการทดสอบ	ADF test statistic	ผลการทดสอบ
CONS	Trend and Intercept	-3.65**	Stationary	-9.13*	Stationary
G	Trend and Intercept	-2.41	Nonstationary	-8.42*	Stationary
WAG	Trend and Intercept	-1.50	Nonstationary	-8.32*	Stationary
R	Trend and Intercept	-3.32	Nonstationary	-3.86**	Stationary
CPI	Trend and Intercept	-1.72	Nonstationary	-5.71*	Stationary

หมายเหตุ: * และ ** แสดงถึงระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และร้อยละ 95

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration) โดยใช้วิธี Johansen and Juselius

เมื่อพบว่าตัวแปรมีความนิ่งของข้อมูลที่ระดับเดียวกัน คือ ผลต่างลำดับที่ 1 จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวได้ โดยใช้วิธี Johansen and Juselius ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการทดสอบสมการที่มีตัวแปรหลายตัว (Johansen, 1988, 1995 ; Johansen and Juselius, 1990)

แต่เนื่องจากการประมาณค่าแบบจำลองที่เป็นอนุกรมเวลา จะต้องคำนึงถึงความล่าช้า หรือ Lag ที่เหมาะสมด้วย โดยในการพิจารณาความเหมาะสมของจำนวนความล่าช้าจะใช้เกณฑ์ Schwarz Information Criterion (SC) ที่มีค่าน้อยที่สุดซึ่งพบว่าค่าความล่าช้าที่เหมาะสม คือ 2

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Cointegration โดยใช้การทดสอบ Trace Test และ Maximal Eigenvalue Test ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยพบว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวจำนวน 1 รูปแบบ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Cointegration โดยใช้วิธี Johansen and Juselius

Hypothesized		Eigenvalue	Trace Statistic	Critical Value
H_0	H_1			
$r = 0$	$r > 0$	0.77	143.79*	95.75
$r \leq 1$	$r > 1$	0.39	65.55	69.82
$r \leq 2$	$r > 2$	0.29	39.15	47.86
$r \leq 3$	$r > 3$	0.21	21.12	29.80
$r \leq 4$	$r > 4$	0.15	8.54	15.49
$r \leq 5$	$r > 5$	0.00	0.03	3.84
$r = 0$	$r = 1$	0.77	78.24*	40.08
$r = 1$	$r = 2$	0.39	26.40	33.88
$r = 2$	$r = 3$	0.29	18.03	27.58
$r = 3$	$r = 4$	0.21	12.58	21.13
$r = 4$	$r = 5$	0.15	8.51	14.26
$r = 5$	$r = 6$	0.00	0.03	3.84

หมายเหตุ: * หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว สามารถเขียนได้ ดังนี้

$$CONS_t = 2.48G_t - 0.15WAG_t - 99.03R_t + 61.63CPI_t - 45.45DUM_t + e_t$$

โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ดังนี้

รายจ่ายภาครัฐ (G) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อรายจ่ายภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 2.48 พันล้านบาท

ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงไป 1 บาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 0.15 พันล้านบาท

อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่ออัตราดอกเบี้ยนโยบายเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 99.03 พันล้านบาท

ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 61.63 พันล้านบาท

ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยที่หากกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในไตรมาสที่รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะลดลง 45.15 พันล้านบาท

ทั้งนี้ เมื่อตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาวต่อกัน จึงสามารถสร้างแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว หรือ Error Correction Model (ECM) ได้

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น (Error Correction Model : ECM)

เมื่อพบว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกันแล้ว จึงสร้างแบบจำลองการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว ซึ่งเป็นตัวแบบที่เชื่อมโยงค่าตัวแปรระหว่างระยะสั้นและระยะยาว

โดยในการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นได้พิจารณาค่าความล่าช้าที่เหมาะสมกับสมการ โดยใช้เกณฑ์ Schwarz Information Criterion (SC) พบว่า มีค่าความล่าช้า เท่ากับ 2 ช่วงเวลา ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในอดีตที่ผ่านมา 2 ไตรมาส จะส่งผลกระทบต่อตัวแปรอื่นๆ รวมทั้งตัวเองในช่วงเวลา 2 ไตรมาสต่อมา

สามารถแสดงแบบจำลองได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\Delta \text{CONS}_t = & 20.15^{***} + 0.14\Delta \text{CONS}_{t-1} - 0.40^{**}\Delta \text{CONS}_{t-2} - 0.17^{*}\Delta G_{t-1} + 0.12^{***}\Delta G_{t-2} \\ & - 0.05\Delta \text{WAG}_{t-1} + 0.04\Delta \text{WAG}_{t-2} + 3.57\Delta R_{t-1} - 2.13\Delta R_{t-2} - 12.87\Delta \text{CPI}_{t-1} \\ & + 30.24^{***}\Delta \text{CPI}_{t-2} + 5.45\text{DUM}_t - 0.09\text{ECT}_{t-1} + \varepsilon_t\end{aligned}$$

R-squared = 0.56

Adjusted R-squared = 0.43

F-statistic = 4.23

Prob(F-statistic) = 0.00

หมายเหตุ: เครื่องหมาย *, ** และ *** แสดงถึงระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมการของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้น สามารถอธิบายได้ว่า ค่าสถิติ R^2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระ ได้แก่ รายจ่ายภาครัฐ ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ สามารถอธิบายตัวแปรตามรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน ได้ร้อยละ 56 มีค่า F-statistic ที่คำนวณได้ (4.23) มากกว่าค่า Probability ของ F-statisticวิกฤต (0.00) จึงยอมรับสมมติฐานว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และพบว่าสัมประสิทธิ์ของค่าความคลาดเคลื่อน (Error Correction Term : ECT) มีค่าเท่ากับ - 0.09 อธิบายได้ว่า เมื่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ จะสามารถปรับตัวลดลงในระยะสั้น มีค่าเท่ากับ 0.09 เมื่อเทียบกับไตรมาสก่อน ซึ่งเป็นกระบวนการปรับตัวที่เร็ว อย่างไรก็ตาม ผลจากอุปสรรคของสถานการณ์ที่มีผลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ จากผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน 2 ไตรมาสก่อน รายจ่ายภาครัฐ 1 ไตรมาสและ 2 ไตรมาสก่อน และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป 2 ไตรมาสก่อน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐ และตัวแปรอิสระอื่น ๆ ได้แก่ ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ ที่มีต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน โดยเมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษากับงานวิจัยที่ได้มีการตรวจสอบเอกสารแล้ว พบว่ามีทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

รายจ่ายภาครัฐ (G) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของหทัยชนก สวัสดิ์ (2549) ที่กล่าวว่า การลงทุนภาครัฐบาลที่แท้จริง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคภาคเอกชนที่แท้จริง คือเมื่อรัฐบาลใช้จ่ายเพื่อการลงทุนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการผลิต การจ้างงานเพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้ และเมื่อประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น การบริโภคจึงเพิ่มขึ้น รวมถึง Gerald Mwangi Gichohi (2017) พบว่า รายจ่ายภาครัฐในแต่ละด้านของประเทศเคนยาส่งผลทำให้การบริโภคของครัวเรือนเพิ่มขึ้น และ Yang Chen และคณะ ((2014 พบว่า ระดับการใช้จ่ายมวลรวมของรัฐที่เพิ่มขึ้นส่งผลทำให้การบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ ซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทของรัฐบาล โดยเมื่อรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจ เกิดการผลิตและการจ้างงาน ทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น

ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางตรงกันข้าม คือ เมื่อค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น มีผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคลดลง ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) และเกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) ที่พบว่า รายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงและรายได้ส่วนบุคคลสุทธิ ต่อหัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคภาคเอกชน

อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของระพีพรรณ คงนาค (2555) เกศวลี กุลจันทร์ไพบูลย์ (2553) และรัศมี งามกิจการ (2551) ที่พบว่าอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคภาคเอกชน และเป็นไปตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ประชาชนนำเงินไปฝากสถาบันการเงินมากขึ้น เนื่องจากผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น ประชาชนจะยอมสละการบริโภคในปัจจุบันเพื่อบริโภคในอนาคต ทำให้ประชาชนบริโภคได้น้อยลง

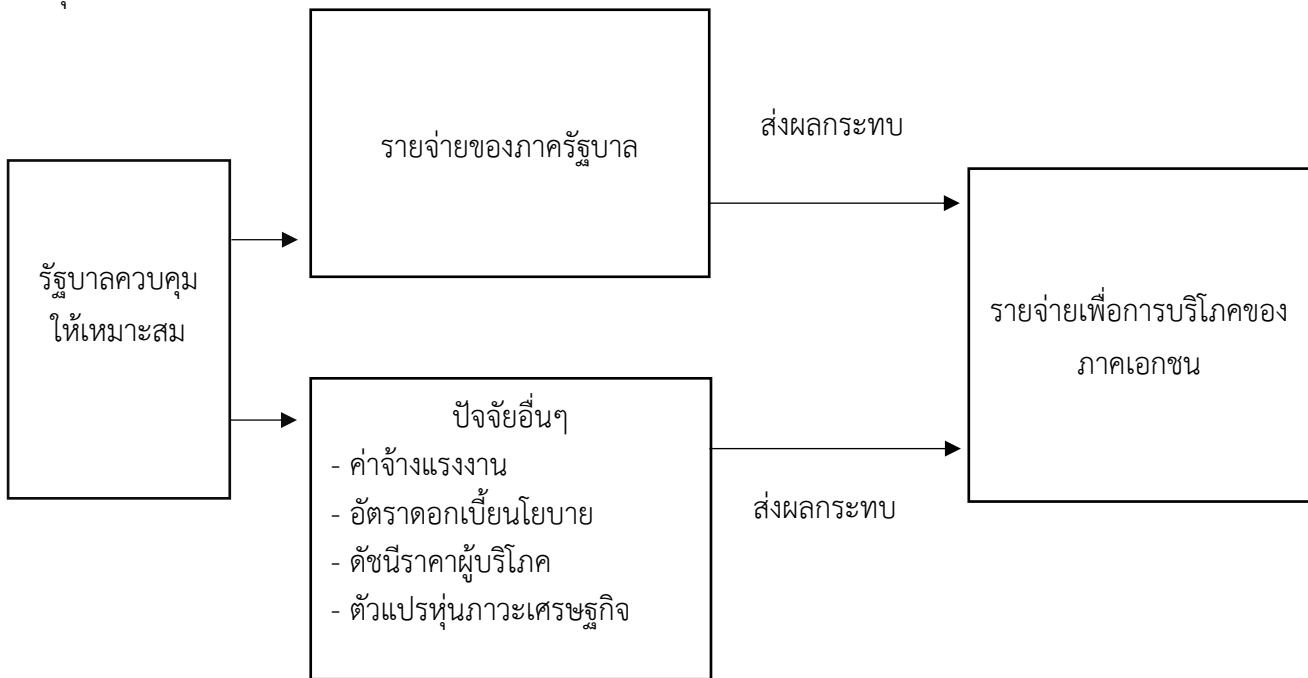
ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางเดียวกัน แสดงถึงค่าครองชีพที่ผู้บริโภคต้องจ่ายหรือภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคสูงขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของสุภาวดี พิษโรจน์ (2558) และรัศมี งามกิจการ (2551) ที่พบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการบริโภคของภาคเอกชน คือ เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้น มีผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนลดลง

ตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพในระยะยาวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กระทบต่อการใช้จ่ายและการคาดคะเนถึงอนาคตของผู้บริโภคต่อสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ซึ่งมีความไม่แน่นอน รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะลดลง

ผลการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว จากการทดสอบด้วย Error Correction Model (ECM) พบว่า เมื่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพ จะสามารถปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพ ในระยะยาวลดลงร้อยละ 9 ในไตรมาสถัดไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการการศึกษผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชน พบว่า รายจ่ายภาครัฐที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเปลี่ยนแปลงไปได้น้อย การกระตุ้นการบริโภคของภาคเอกชนจึงไม่ได้มีปัจจัยรายจ่ายภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยอื่น เช่น ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของการบริโภคในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งนอกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ควรเป็นการทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา สามารถนำผลที่ได้ไปใช้วิเคราะห์และเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายของทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรกระตุ้นการบริโภคของภาคเอกชนผ่านปัจจัยอื่นๆ และควบคุมให้ปัจจัยเหล่านั้นอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อทั้งผู้บริโภคภาคเอกชนและภาคธุรกิจด้วย

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน ทำการวิเคราะห์โดยสร้างแบบจำลองภายใต้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ก่อนการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง ได้ทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ของตัวแปรด้วยวิธี Unit Root ของ Augmented Dickey – Fuller (ADF) พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความนิ่งของข้อมูล (Stationary) ณ ผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) หรือ $I(1)$ จึงสามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาพิจารณาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวได้

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration) พบว่า ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐ (G) และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน (CONS) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (WAG) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (R) และตัวแปรหุ่นภาวะเศรษฐกิจ (DUM) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทิศทางตรงกันข้าม โดยจากการศึกษาพบว่า เมื่อรายจ่ายภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 2.48 พันล้านบาท

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวแล้วสามารถทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวได้ด้วย Error Correction Model (ECM) ผลการทดสอบพบว่า เมื่อมีการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพระยะยาวแล้ว ตัวแปรรายจ่ายภาครัฐทั้งหมดและตัวแปรอื่นๆ ส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนมีการปรับตัวใน

ระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวลดลงร้อยละ 9 ในไตรมาสถัดไป และพบว่า ตัวแปรรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน 2 ไตรมาสก่อน รายจ่ายภาครัฐ 1 ไตรมาสและ 2 ไตรมาสก่อน และดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป 2 ไตรมาสก่อน ส่งผลทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนมีการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการปรับตัวที่เร็ว ดังนั้น การเกิดขึ้นของอุปสงค์หรือการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ใดๆ จะมีผลต่อการบริโภคของภาคเอกชนในเวลาสั้นมาก การกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการบริโภคภาคเอกชนจึงต้องมีความระมัดระวังเนื่องจากกระบวนการปรับตัวที่เร็วสะท้อนถึงแรงกระตุ้นที่น้อยต่อเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การใช้จ่ายภาครัฐบาลมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดการเจริญเติบโต จากผลการศึกษาพบว่า รายจ่ายภาครัฐส่งผลกระทบท่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีสัดส่วนมากที่สุด ในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศน้อยมาก การกระตุ้นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้จ่ายของภาครัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคอื่นๆ ด้วย เช่น ค่าจ้างแรงงาน อัตราดอกเบี้ย ดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับการใช้จ่ายภาครัฐ แต่ควรจะต้องกระตุ้นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคผ่านปัจจัยอื่นด้วย รวมถึงการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลาง จะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนนำเงินที่เก็บออมมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมามากขึ้น แต่ทั้งนี้การปรับลดอัตราดอกเบี้ยต้องมากพอที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจและไม่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายที่เกินตัวจนเกิดปัญหานี้สินตามมา จึงต้องระมัดระวังให้มีการควบคุมอัตราดอกเบี้ยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเป็นการรักษาระดับการบริโภค รวมถึงไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งผู้บริโภคภาคเอกชนและภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาจนเกินไป

1.2 จากผลวิจัยพบว่า รายจ่ายภาครัฐทั้งหมด มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน ซึ่งหากรายจ่ายภาครัฐเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหากรัฐบาลต้องการกระตุ้นรายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน จึงควรดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งผลดีต่อรายจ่ายการบริโภคให้ได้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ พบว่าการใช้จ่ายภาครัฐมีผลกระทบต่อยาจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนในเชิงลบใน 1 ช่วงเวลาก่อนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงถึงความกังวลที่มีต่อการใช้จ่ายภาครัฐ จึงเป็นประเด็นที่ควรมีการศึกษาต่อ

2.2 การวิจัยครั้งนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้สำหรับธนาคารพาณิชย์ที่มาทำธุรกรรมกับธนาคารแห่งประเทศไทย จึงเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ใช้อ้างอิงทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี (Minimum Loan Rate : MLR) หรือ อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate : MRR) เพื่อจะได้สะท้อนถึงต้นทุนหรือผลตอบแทนจากการฝากเงินและลงทุนของประชาชนได้ดีกว่า

2.3 การวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของรายจ่ายภาครัฐทั้งหมดที่มีต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาถึงรายจ่ายภาครัฐจำแนกตามลักษณะงานทั้ง 10 ด้าน เพื่อเป็นการวิเคราะห์ถึงรายจ่ายภาครัฐด้านที่จะส่งผลกระทบต่อยาจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน และอาจเพิ่มปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรืออัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น เพื่อให้ครอบคลุมถึงปัจจัยที่จะส่งผลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์. (2566). ดัชนีราคาผู้บริโภค. สืบค้น 9 สิงหาคม 2566. จาก https://www.price.moc.go.th/price/cpi/index_new.asp.
- เกศวลี กุลจันทร์โพบูลย์. (2553). ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์มหภาคที่มีผลกระทบต่อการใช้จ่ายในการบริโภคและการลงทุนภาครัฐและภาคเอกชน. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณภัทร ใจเอื้อ. (2559). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงภาคเอกชนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย จำแนกตามอาชีพ. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=667&language=TH.
- _____. (2566). ค่าใช้จ่ายรัฐบาล จำแนกตามลักษณะงาน. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=973&language=TH.
- _____. (2566). อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน. สืบค้น 2 สิงหาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=223&language=TH.
- ระพีพรรณ คงนาค. (2555). การบริโภคภาคครัวเรือนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- รัตน สายคณิต. (2556). หลักเศรษฐศาสตร์ II : มหเศรษฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัศมี งามกิจการ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคของภาคเอกชนในประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 19.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). ภาวะเศรษฐกิจในประเทศรายไตรมาส. สืบค้น 22 มิถุนายน 2566. จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=qgdp_page.
- สุจิตรา กุลประสิทธิ์. (2560). เศรษฐศาสตร์มหภาค. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- สุภาวดี พิษโรจน์. (2558). ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่ส่งผลกระทบต่อการบริโภค. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- หทัยชนก สวัสดิ์. (2549). ผลกระทบของค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนภาครัฐต่อการบริโภคภาคเอกชนของไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- เอื้อมพร พิชัยสนธิ. (2557). การคลังประยุกต์กับเศรษฐกิจไทยที่เปลี่ยนแปลงไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chen, Y., Luan, F., & Huang, W. (2014). The Effect of Government Expenditure on Private Consumption: Evidence from China. *Journal of Global Economics*, 2(3), 120.
- Ender, W. (2004). *Applied Econometric Time Series*. (2nd ed.). New York: Wiley.
- Enders, W., & Granger, C. W. J. (1998). Unit-root tests and asymmetric adjustment with an example using the term structure of interest rates. *Journal of Business & Economic Statistics*, 16(3), 304-311.
- Gichohi, G. M. (2015). Effects of Government Expenditure on Household Consumption in Kenya. *International Journal of Science and Research*, 6(10), 822-831.
- Johansen, S. (1988). Statistical Analysis of Cointegration Vectors. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2-3), 231-254.
- _____. (1995). *Likelihood-based Inference in Cointegration Vector Autoregressive Models*. Oxford: Oxford University Press.

- Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum Likelihood Estimation and Inferences on Cointegration with Application to the Demand for Money. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 52(2), 169–210.
- Chancharoenchai, K. (2015). Exploring long-run relationship and error correction of Thai output and price. *Applied Economics Journal*, 22(1), 79-101.